



A VÉDŐOLTÁSOK

Eltűnő betegségek?

„A gyerekek fele nyolcéves kora előtt meghal. Ez a természet rendje... Minek ezt bolygatni?” – állította határozottan a 18. századi filozófus, Jean-Jacques Rousseau. A magyar főnemesi családok némelyikénél – például az erdélyi Wesselényiknél – is részben a magas gyermekhalandósággal magyarázzák egyes életrajzírók a gyerekekkel való hideg, szinte kegyetlen bánásmódot. A szülők ugyanis nem akarták közel engedni magukhoz gyermekeiket, csak ha már valamivel nagyobbak voltak, annyira fájdalmas volt az utódok sorozatos elvesztése csecsemő- és kisgyerekkorukban.

Jenner 1796-os himlőoltása óta egyre több betegséget lehet megelőzni védőoltásokkal, és a gyermekhalandóságot is sikerült visszaszorítani.

Ima már persze más a helyzet, és a Rousseau-t idéző szakértő, Melles Márta, az Országos Epidemiológiai Központ (OEK) főigazgató főorvosa szerint éppen a szörnyű járványok és fertőző betegségek megritkulása vezetett ahhoz, hogy egyre többen ellenzik a védőoltásokat. A látható fenyegetés eltűnésével azonban a veszély nem szűnt meg – hangsúlyozza a főigazgató, aki szerint „a védőoltások saját sikereik áldozatává válnak”. Manapság időről időre felmerülnek vádak és ellenérzések a védőoltásokkal szemben, miközben minden közegészségügyi és halálzási statisztika azt mutatja, hogy a modern korban, Jenner 1796-os himlőoltása óta, egyre több betegséget lehet megelőzni védőoltásokkal, és a gyermekhalandóságot is sikerült visszaszorítani.

Felkészített immunrendszer

Az emberi szervezet tanulékony. A szerzett immunitás például egy fertőzés után magától is kialakul bennünk, és kétszer egymás után nem mindig be-



tegszünk meg egy kórokozótól, mert szervezetünk a második „támadásra” már felkészülhet. Ezen az elven működnek a védőoltások, szimulálják az első „csatát”, és ezzel mesterségesen alakítják ki az immunitást. A védőoltások hatásmechanizmusa egyébként igencsak különböző. Vannak olyan oltások, amelyek legyengített vagy előlt kórokozókat visznek be a szervezetbe, és ezzel aktiválják annak védekezőrendszerét. Így amikor tényleges fertőzés éri az embert, az immunrendszer már felkészülten fogadja a kórokozókat. Más oltások a kórokozókat, vírusokat, baktériumokat be sem viszik a szervezetbe, azoknak csak egy részét használják fel, hogy kiváltásuk a védőmechanizmust. Valójában ugyanis nem az oltások győzik le a fertőzést, hanem az ember saját immunrendsze-





re, ami ellenanyagokat termel a fertőzést okozó vírusok, baktériumok ellen, megakadályozva a betegség kialakulását. (Az immunrendszer sokféleképpen védekezik, a betolakodók jelentős részét például a fehérvérsejtek, a falósejtek kebelezik be.) A vakcinák abban segítenek, hogy a szervezet felkészüljön a fertőzésre. Elsősorban az a fontos, hogy védekezőrendszerünk felismerje a kórokozókat – ezért adnak be időnként úgynevezett emlékeztető oltásokat is –, másrészt speciális, megfelelő ellenanyagok termelődjenek – ezt szolgálják a legyengített kórokozóknak, illetve azok részleteinek beoltása.

Átoltottság = betegségek visszaszorulása

„A védőoltások hozzájárultak az emberi élet meghosszabbodásához” – teszi hozzá Melles Márta. Az idősebbek szervezetének egyre gyengébb a védekezési képessége, ezért lehet fontos számukra is a védőoltás. „Ma már olyan védőoltási palettával rendelkezünk, amivel az egész életet átívelő oltási program ajánlható, és speciális helyzetekben – ha a munkakör, utazás vagy egészségi állapot, esetleg műtét indokolja – további védelem is biztosítható” – mondja a főigazgató.

A statisztikák szerint az ötvenes években még csaknem ezer diftériás megbetegedés és számos haláleset történt Magyarországon, két évtizede azonban ez a betegség nem fordul elő itthon, nyilván kevesebben is gondolják ezért veszélyesnek. A járványos gyermekbénulás betegeinek száma is nyolcszázról nullára csökkent – a híres Sabin-cseppek megjelenése előtt ez szintén rendkívül veszélyes betegségnek számított. És ki emlékszik még a rubeólára, amely még a hetvenes évek elején is 41 ezer embert fertőzött meg, a legutóbbi statisztikák szerint pedig egyetlen ilyen beteg sem volt.

A számárköhögés fél évszázaddal ezelőtt 15 ezer embert érintett, manapság negyvenet, de ez is sajnálatos, mert az elmúlt tíz évben növekedőben van ez a szám. Az ezredfordulóra ugyanis csaknem eltűnt ez a betegség is nálunk, aztán 2007–2008-ig 20–40-re nőtt a fertőzöttek száma. „Mindez azt jelenti, hogy egy betegséget csak akkor lehet teljesen felszámolni – magyarázta az OEK főigazgatója –, ha a lakosság átoltottsága teljes körű, és a szerzett immunitás az emlékeztető oltásokkal hosszú ideig fennáll. Vagyis mindenkit beoltanak a fertőzés ellen, és a programot következetesen folytatják a betegség visszaszorulása után is.”

Potyautasok: ők sem kapják el

Persze mindig lehetnek „potyautasok”, akik az egyén számára bizonyos kellemetlenségekkel, nagyon ritkán szövődményekkel járó oltásoktól

megkímélik magukat, viszont mégis egyfajta „kollektív védettséget”, „közösségi immunitást” élveznek. Ha ugyanis egy ország lakosságának nagy része be van oltva egy bizonyos fertőzés ellen, akkor a betegség nem tud elterjedni, így azok sem kapják meg, akiket nem oltottak be.

„Vannak olyan betegségek, amelyeknél az átoltottság szintjét nagyon magasan kell tartani ahhoz, hogy ne legyen járvány belőle. A kanyaró ellen például a lakosság legalább 95 százalékát be kell oltani, különben felüti a járvány – mondta Melles Márta. – Angliában és Walesben például hirtelen 1300-an betegedtek meg kanyaróban, amikor egy brit orvos elkezdett az újságokban a védőoltás ellen kampányolni. Hatása óriási volt, az emberek kezdték megtagadni a védőoltásokat, és csak amikor ismét megjelent a járvány, akkor nőtt az »átoltottsági szint« a szigetországban. Más európai országokban is terjednek hasonló tévhitek, gyengül az oltási fegyelem. Alighanem ezzel magyarázható, hogy az utóbbi években Németországban, Írországban, Spanyolországban, Olaszországban, az Egyesült Királyságban, Görögországban, Franciaországban újból előfordulnak kanyarójárványok, súlyos szövődményes esetekkel és halálalással, jóllehet a betegség ellen régóta rendelkezésre áll a megfelelő védelem” – hangsúlyozta a főigazgató.

Bulgáriában például 2010-ben 12 ezren betegedtek meg, és tizennyolcan haltak meg kanyaróban, mivel léteztek olyan lakosságcsoportok, ahol sok volt az oltatlan személy. Magyarországon 2001 óta, tehát lassan 10 éve nem fordult elő hazai eredetű, hasonló megbetegedés. A főigazgató szerint ez óriási eredmény. Felhívta ugyanakkor a figyelmet arra a nemzeti értékre, amelyet a hazai védőoltási rendszer képvisel, miszerint annak ellenére, hogy környezetünkben folyamatosan



Valójában nem az oltások győzik le a fertőzést, hanem az ember saját immunrendszere, amely ellenanyagokat termel a fertőzést okozó vírusok, baktériumok ellen.





megelőzés

felbukkan ez a súlyos betegség, a hazai lakosság védettnek bizonyul.

Jelenleg egyébként 26 betegséggel szemben van vakcinánk, tudtuk meg az OEK főigazgatójától, és további 200 ellen készül olyan védelem, ami akár a közeljövőben hatékonyabban is bevezethető lesz. A legyőzendő betegségek közé tartozik a dengue láz, a malária, de az Ebola és az AIDS is.

Gazdaságilag is hasznos

„Az emberi élet megmentését nem lehet pénzzel kifejezni – magyarázta Melles Márta –, ezért már önmagában is óriási érték, ha védőoltásokkal emberéletet óvunk meg.” A főigazgató szerint ennek a védekezésnek ráadásul kifejezetten nagy a társadalmi, gazdasági haszna is. Visszaesik ugyanis a kórházi ápolásra szorulóknak száma, csökkennek a költséges kezelések, és nincs ebből az okból fakadó termelés kiesés sem. A munkából kimaradók egy járvány esetén nem feltétlenül csak a megbetegedettek, mivel például a beteg gyermekek szülei sem járnak dolgozni. A védőoltások a járványszerű megbetegedéseket is megelőzik, ami a munkaerő-gazdálkodást abból a szempontból segíti, hogy amíg egy-két ember betegségét még „ki lehet védeni”, addig a tömeges megbetegedések akár egy-egy cég működését is megbéníthatják.



A védőoltások mindemellett hozzájárulnak a tartós rokkantság kivédéséhez is. A főigazgatónak az a véleménye, hogy ehhez képest szinte elhanyagolható költséget jelentenek a kötelező védőoltások – gyerekenként jelenleg mintegy évi 20-25 ezer forintot.

Ez az összeg egyébként csak az oltóanyag közvetlen költségeit jelenti. Nem számították bele az egészségügyi rendszer működéséből fakadó, áttételes és általános költségeket, így az orvosok, védőnők, nővérek foglalkoztatását, a különböző gyógyító intézmények fenntartását.

TUDTA-E HOGY,

- ...minél idősebbek vagyunk, annál gyengébb a szervezetünk ellenállása, az immunrendszer folyamatosan gyengül.
- ...hogy az emlékeztető védőoltás valóban emlékeztet. Méghozzá az immunrendszert „trenírozza”, hogy jobban emlékezzen arra, hogy ugyan egyszer már juttattak a szervezetbe védőoltást, ismerjen fel továbbra is bizonyos a kórokozókat, tartsa meg ellenanyag-termelő képességét.
- ...egy betegség akkor tűnik el teljesen, ha az átoltottság, vagyis a lakosság védőoltással történő kezelése gyakorlatilag 100 százalékos.
- ...az átoltottságot egy betegség drasztikus visszaesése vagy eltűnése után is sokáig fenn kell tartani, nehogy újra felbukkanjon.
- ...a fertőző betegségek megelőzésének két legfontosabb eszköze a tiszta (ivó)víz és a védőoltások alkalmazása.
- ...az első oltást, a himlő elleni vakcinát 1796-ban Edward Jenner alkalmazta először a világon. A himlőoltás segítségével kétszáz év alatt az emberiségnek sikerült megszabadulnia ettől a betegségtől. 1980-ban a Földet himlőmentesnek nyilvánították!
- ...Louis Pasteur 1885-ben a veszettség elleni vakcinát fejlesztette ki.

Van, aki változtatna

Nem a védőoltásokat, de azok kötelező beadását részben ellenzik egyes csoportok Magyarországon is. Nyíltan kevesen lépnek fel a hivatalos állami egészségügyi szervekkel szemben, de a Nyitott Kapu Közhasznú Alapítvány korábban jogi segítséget adott olyan szülőknek, akiket bíróság elé citáltak, amiért megtagadták az oltások beadását gyermekeiknek. Hajdú Ráfi Gábor, az alapítvány korábbi munkatársa elmondta lapunknak, hogy időközben megszűnt ez a civil szervezetük. Az alapítványt feloszlatták, ettől függetlenül magánemberként továbbra is fontosnak érzi, hogy változzon az oltások beadásának magyarországi rendszere.

„A jelenlegi szisztéma rugalmatlan és korszerűtlen, mivel Európa legnagyobb része, sőt a volt szocialista országok közül ma már Oroszország is korszerű, személyre szabható, kötetlen védőoltási rendszerrel védekezik a gyermekkori fertőző betegségek ellen” – fejti ki véleményét Hajdú Ráfi Gábor. Úgy véli, hogy már az is átmenet lehetne a korszerűbb megoldás felé, ha csak néhány fontos oltást tennének kötelezővé – a dél-európai országokhoz hasonlóan – oly módon, hogy beadásuk az állami oktatási intézményekbe való beiratkozás előfeltétele lenne.

A hazai rendszer nem veszi figyelembe az egyéni sajátosságokat sem – tudjuk meg az alapítvány volt munkatársától –, nem hagy szakmai mozgásteret az orvosoknak arra, hogy kinek, mikor és miként adják be a vakcinákat. Pedig szerinte a legújabb kutatások is az emberi immunrendszer sok szempontból egyéni működését helyezik előtérbe. Nincs két teljesen egyforma védekező-rendszer, ezért a jövő útja az egyéni genetikai és



A rubeola még a hetvenes évek elején is 41 ezer embert fertőzött meg. A legutóbbi statisztikák szerint már egyetlen ilyen beteg sem volt.





immunológiai adottságokra épülő természetes úton (tehát nem injekcióval), hanem spray-vel, karcolással, más, a természetes fertőződéshez közelítő immunizáció.

Versenyezzenek a gyógyszergyárak

A Nyitott Kapu Közhasznú Alapítvány korábbi munkatársa szerint a védőoltások terjedésében nem szabad figyelmen kívül hagyni az egyre erősödő üzleti nyomást. Az Egyesült Államokban, illetve Nyugat-Európa legtöbb országában többek között ezért is csak ajánlott, azaz választható oltások vannak. Hajdú fontosnak tartja, hogy a nagy gyógyszergyárak Európához hasonlóan napról napra bizonyítsanak és versenyezzenek a szakorvosok, szülők és a beoltandók bizalmáért, akik így szabadon és térítésmentesen választhatnák ki az éppen legjobb, legbiztonságosabb oltóanyag-márkát. Jelenleg ugyanis a verseny korlátozott ezen a piacon. A nagy gyógyszergyárak hosszú távú szerződéseket kötnek az állammal, és nincs lehetőség a lecserélésükre, ha kiderül az adott oltóanyagról, hogy nem olyan hatékony vagy éppen szövődményekkel jár a beadása.

Mindez átvezet Hajdu Ráfis Gábor szerint ahhoz a kérdéshez, hogy a verseny hiánya, a munkaszerződésekből hiányzó összeférhetetlenségi passzusok, egyes szakemberek állásváltoztatásai az állami szférából az oltóanyaggyártókhoz majd vissza, érdekes összefüggések levonására adhatnak okot. Ahogy mondja, alapvető etikai szabályok hiányoznak, nincs független ellenőrzés az állami hatóságok, döntéshozók fölött, miközben hiányoznak például a megbízható, szakmailag értékelhető statisztikák az oltások esetleges hazai mellékhatásairól és szövődményeiről.

A H1N1-hisztéria

Hajdú Ráfis Gábor úgy látja, hogy az óvatosságra pedig jó példa lenne az Európa Tanács (ET) által kifogásolt „oltási mizéria” a H1N1 körüli vitákban. Világszerte tömegpánik alakult ki, majd kiderült,

hogy az influenza e változata korántsem olyan veszélyes, addigra viszont már sok millió embert beoltottak olyan anyagokkal, amelyeknek a hatékonysága nem volt egyértelmű. Mindez azonban remek üzletnek bizonyult néhány gyógyszergyár számára.

Az ET parlamenti közgyűlése (PACE) idén júniusban egyetértett egészségügyi bizottságával, így a közgyűlés szerint a H1N1-influenza kezelése mind az egészségügyi világszervezet (WHO), mind az Európai Unió egészségügyi hatóságai, mind pedig a nemzeti kormányok szintjén „hatalmas összegű közpénzek elvesztéséhez vezetett, és megalapozatlan félelmet váltott ki az egészségi kockázatokat illetően az európai közvéleményben”.

Az ET kimondta, hogy a WHO messze túlértékelte a H1N1 veszélyét, így az egészségügyi prioritások eltorzultak. (Időközben a WHO visszaminősítette a H1N1-et, és ez a járvány már nem éri el a legmagasabb fokozatú világjárvány szintjét.) Az ET szerint hiányosságokat tapasztalt a döntéshozatal átláthatóságában, és a testület kiemelte, hogy a döntéshozatalban a gyógyszeripar befolyása keltett aggodalmat.

Egy gyermekorvos véleménye

A védőoltások körüli bizonytalanságok eloszlására megkérdeztünk egy tapasztalt gyermekorvost, aki évtizedek óta a gyakorlatban követi a védőoltások hatását. A név nélkül nyilatkozó orvos elmondta, hogy igaz, már egy injekció önmagában is szövődményt okozhat, sőt az oltásoknak lehet más kellemetlen következménye is, de valójában megjelenésük az emberiség egyik legnagyobb eredménye. Annyi betegség tűnt el a bevezetésük óta, hogy valójában nem lehet kérdés, hogy szükségesek-e vagy sem. Ugyanakkor persze vannak olyan oltások, mint a H1N1-es hisztéria idején ajánlott védekezés, amit orvosunk sem tartott fontosnak, ő ugyanis már a járvány elején látta, hogy messze nem olyan súlyos betegségről van szó, ami indokolná a pánikot. Természetesen vannak veszélyeztetett csoportok, akiknek az életét megmentheti az influenza elleni oltás, azoknak érdemes is megkapnia, de nem feltétlenül kell emiatt egy egész országot beinjekciózni.

■ SZEGŐ IVÁN MIKLÓS



Ha egy ország lakosságának nagy része be van oltva egy bizonyos fertőzés ellen, akkor a betegség nem tud elterjedni, így azok sem kapják meg, akiket nem oltottak be.



Angliában és Walesben hirtelen 1300-an betegedtek meg kanyaróban, amikor egy brit orvos az újságokban elkezdett a védőoltás ellen kampányolni.

KAPCSOLÓDÓ CIKKEK



medizona.hu

- ▶ <http://ajanlo.medizona.hu/vedooltasok>
- ▶ <http://ajanlo.medizona.hu/mellekhatas>
- ▶ <http://ajanlo.medizona.hu/tevhitek>

